

Pamflet PvdA *méér* DUURZAAM

Solidariteit met elkaar en met de toekomst. Iedereen ziet dat veel van onze mondiale problemen worden veroorzaakt door het feit dat de mensheid niet goed zorgt voor zijn leefomgeving. Bevingen in Groningen, hoosbuien in Zuid-Nederland, luchtkwaliteitsproblemen in de randstad, problemen met voedselveiligheid: ook in Nederland is het voelbaar en maakt het ons onzeker. Duurzame ontwikkeling en de problemen voortkomend uit onduurzaam gedrag, zullen de politieke agenda de komende decennia zeer sterk beïnvloeden of zelfs overheersen.

Het streven naar duurzame ontwikkeling heeft, op enkele uitzonderingen na, binnen de PvdA lange tijd weinig aandacht gekregen. Het afgelopen decennium is de ongemakkelijke waarheid steeds zichtbaarder geworden. Het concept verkiezingsprogramma 2017 heeft gelukkig meer aandacht voor dit onderwerp, mede met dank aan de Commissie Melkert. Duurzame ontwikkeling is niet weggestopt in een hoekje van het program. Het wordt op diverse plekken in het programma benoemd. Helaas is duurzaamheid geen leidmotief geworden. Het had in de visie van PvdA Duurzaam als nieuwe inspiratiebron benoemd kunnen worden als uitdaging om de 'verbonden samenleving' een nieuw doel te geven. Er is naar onze mening een kans gemist om de solidariteit met de generaties na ons te benoemen tot het nieuw cement van de samenleving.

Het is niet mogelijk om het gehele programma om basis van deze kritiek te herschrijven. Er zijn wat ons betreft echter op meer punten kansen gemist en/of willen wij graag een breder debat in de partij over de gemaakte keuzes. Vanuit PvdA Duurzaam vragen we daarom aandacht voor een aantal concrete amendementen, die wij mooi vinden passen in het programma. Twee daarvan zullen, dank zij steun op een voorcongres, behandeld worden op het partijcongres. Het ene gaat over "Nederland warm zonder aardgas" het andere over "Een groener belastingstelsel met verlaging van belasting op arbeid".

Samengevat betreffen de andere amendementen:

1. Vergroening van de pensioenen
2. Doelstelling voor hernieuwbare energie en energiebesparing
3. Ondergrens stellen aan de beprijzing van CO2
4. Geen energiebelasting op Nederlandse groene stroom
5. Alle Nederlandse kolencentrales in 2025 dicht
6. Naar een duurzame landbouw
7. Geen reclame voor vlees
8. Maak Nederland klaar voor de klimaatverandering, op een natuurlijk manier
9. Uitbreiding statiegeldsysteem
10. Stel duurzaamheid als norm bij handelsbevordering

Ben je het eens met ons standpunt steun dan onze amendementen vóór 23 november op <https://ledenkamer.pvda.nl/>. Zie hierna de amendementen en waar je ze terugvindt. Pas met 100 steunbetuigingen gaan deze amendementen doornaar het congres voor verdere discussie, zonder 100 steunbetuigingen stopt de discussie bij dit pamflet.

Hoofdstuk 4

Paragraaf 4.1 "Investeren in een duurzame, sterke en sociale economie"

1. Vergroening van de pensioenen

6e bolletje aanvullen (in cursief aangegeven):

"Ook de wijze waarop pensioenbeleggingen plaatsvinden moet drastisch worden gewijzigd. Wij streven ernaar om 20 procent van de pensioenfondsbeleggingen in Nederland te laten plaatsvinden **en 40 procent in duurzame projecten.** Dat heeft in potentie een omvang van ruim 70 miljard euro aan extra investeringen in onder andere sociale woningen, scholen, overheidsgebouwen, windmolenparken op zee en investeringen in het MKB; met voldoende rendement en zekerheid voor pensioenfondsen."

Toelichting: In de tekst vlak boven dit punt wordt gesteld dat Europese fondsen duurzame groei moet gaan bevorderen. Dat geldt dan natuurlijk ook voor onze eigen pensioenfondsbeleggingen.

Paragraaf 4.5 "Naar een economie en energievoorziening van de 21ste eeuw: duurzaam en circulair"

2. Doelstelling voor hernieuwbare energie en energiebesparing

1e bolletje aanvullen (in cursief aangegeven):

"Wij willen dat het klimaatakkoord van Parijs doorwerkt in ambitieuzere Europese doelstellingen voor vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, met bijbehorende doelen voor energiebesparing en duurzame energie. Wij willen dat de temperatuurstijging maximaal 2°C bedraagt en we streven naar een maximum van 1,5°C. Voor Europa en Nederland betekent dit een reductiedoelstelling van 55 procent in 2030 en 95 procent in 2050. De overheid verankert deze ambitieuze doelen in de Klimaatwet. **In 2030 is de Nederlandse doelstelling voor hernieuwbare energie 45 procent. Het doel voor energiebesparing is 40 procent.** Zo geven we de benodigde langjarige zekerheid aan investeerders en samenleving."

Toelichting: Alleen op CO2 sturen levert te weinig investeringszekerheid om een stabiele markt te creëren voor duurzame energie. Vele NGO's actief op het klimaatdossier en ook onze eigen Tweede Kamerfractie zijn het hier over eens. Dit punt mag dus niet ontbreken in het PvdA programma.

3. Ondergrens stellen aan de beprijzing van CO2

5e bolletje, 3e zin aanvullen (in cursief aangegeven):

"De PvdA wil daar niet op wachten en wil zo snel mogelijk een minimumprijs voor **CO2 van €25/ton in 2018 oplopend tot €50/ton in 2023** invoeren, in samenspraak met onze buurlanden Duitsland, België, Frankrijk en Denemarken."

Toelichting: Een hogere CO2-prijs wordt al jarenlang bepleit. Zonder een concreet getal komt er geen verandering.

4. Geen energiebelasting op Nederlandse groene stroom

7e bolletje, 1e zin aanvullen (in cursief aangegeven):

"Het gebruik van warmtepompen en zonne-energie willen wij stimuleren we door de energiebelasting op aardgas te verhogen en op **duurzaam, in Nederland geproduceerde** elektriciteit te verlagen."

Toelichting: Nederland loopt achter bij de verduurzaming van de elektriciteitsopwekking, door deze duurzame stroom fiscaal niet te belasten zal dit sterk worden verhoogd. De gemiste inkomsten worden gecompenseerd door energiebelasting op fossiel opgewekte stroom te verhogen."

Opmerking: overeenkomstige aanpassing van de overeenkomstige tekst op pagina 36, hoofdstuk 5, paragraaf "Groener", 1e bolletje, 2e zin.

5. Alle kolencentrales in 2025 dicht

9e bolletje aanvullen (in cursief aangegeven): "Wij nemen daarom zo snel mogelijk, **in ieder geval vóór 2025**, afscheid van de kolencentrales, te beginnen met de meest vervuilende."

Toelichting: De tekst geeft onvoldoende duidelijkheid richting de exploitanten van de kolencentrales. Een heldere sluitingsdatum stelt hun in de gelegenheid de centrales versneld af te schrijven.

Paragraaf 4.6 "Landbouw, voedsel en dierenwelzijn"

6. Naar een duurzame landbouw

1e bolletje aanvullen (in cursief aangegeven): "De investeringen die wij willen doen in innovatie en circulaire economie gelden ook voor de landbouw. **Met grondgeboden veehouderij en agro ecologie worden de kringlopen gesloten, (mest-)overschotten voorkomen, natuur en landschap beschermd en de bedrijven robuuster. Biodiversiteit en ecosysteemdiensten zullen een integraal onderdeel worden van het boerenbedrijf én van de keten.** Nederland **zal zo een moet** innovatieve wereldspeler blijven als het gaat om voedsel."

Toelichting: Bij uitstek in onze landbouw is verduurzaming mogelijk in het gebruik van grondstoffen maar tegelijk is dat bepalend voor de kwaliteit van ons landschap en behoud van de natuur en kan het eraan bijdragen de agrarische bedrijven in een stabielere en eerlijker economisch model te krijgen, weg van de huidige 'race to the bottom'. De PvdA zou deze optie als centraal uitgangspunt moeten kiezen om tot een duurzame, sterke en sociale economie te komen, zoals de titel van dit hoofdstuk luidt .

7. Geen reclame voor vlees

na 2e bolletje extra bolletje toevoegen: "We stoppen met het maken van reclame voor vlees."

Toelichting: Zoals bij steeds meer mensen bekend, is de productie van vlees zeer belastend voor ons klimaat en legt het druk op de wereldvoedselverdeling. Door te stoppen met reclame voor vlees werken we -zonder betutteling- aan gedragsverandering naar het voorbeeld van het destimuleringsbeleid van roken. Het stimuleert supermarkten en andere aanbieders reclame te maken voor andere en gezondere producten. Zo werken we toe naar het verleggen van de norm als het gaat om vleesconsumptie: minder vlees en meer alternatieven en groenten.

Hoofdstuk 9

Paragraaf 9.6 "Water, natuur en landschap"

8. Maak Nederland klaar voor de klimaatverandering, op een natuurlijk manier

1e bolletje aanvullen (in cursief aangegeven): "Er staan grote projecten op stapel voor de verhouding tussen land en water, zoals in de delta, de kust, de rivieren, het IJsselmeer, het Markermeer en de Afsluitdijk, maar ook in het landelijk gebied zoals Dwingelerveld. **Klimaatverandering met zeespiegelstijging, bevolkingsgroei en andere grote veranderingen maken dit tot een grote uitdaging.** Wij willen deze programma's, waaronder het Deltaprogramma, op een integrale manier uitvoeren **en echt ver vooruit kijken.** Dat betekent dat de opgave voor waterveiligheid wordt verbonden met natuurontwikkeling, recreatie en landschapsbeheer, zodat er met één investering meerdere doelen worden bereikt. **Belemmering die er daarbij zijn met besteding van middelen uit het infra- en deltafonds worden opgeheven, deze middelen worden aangewend voor integrale realisatie van alle beleidsdoelen.**"

Toelichting: Meerwaarde creëren met investeringen vanuit infra- en deltafonds voor natuur, recreatie, landschap en leefbaarheid is nu heel moeilijk omdat dat door wettelijke bepalingen (door VVD en CDA ingebracht) verhinderd wordt. Dat is contraproductief om tot een leefbare en duurzame samenleving te komen en moet meteen teruggedraaid worden.

Paragraaf 9.7 "Milieu en externe veiligheid"

9. Uitbreiding statiegeldsysteem

2e bolletje aanvullen (in cursief aangegeven): "Wij willen het statiegeld op lege flessen handhaven **en op meer verpakkingsmaterialen gaan toepassen,** evenals het verbod op gratis plastic tassen. Dat voorkomt enorm veel zwerfafval."

Toelichting: De plasticinzameling heeft een zeer gering milieueffect, een systeem met statiegeld is veel effectiever gebleken en kan op meer verpakkingsmaterialen (blikjes, kleine plastic flesjes e.d.) worden toegepast.

Hoofdstuk 10

Paragraaf 10.4 “Duurzame en inclusieve groei”

10. Stel duurzaamheid als norm bij handelsbevordering

toevoegen na 2^e bolletje: “Bij internationale handelsbevordering, bijvoorbeeld met exportkredieten voor baggeraars en wateringenieur bureaus of handelsmissies, moet niet alleen naar economische aspecten maar ook milieu en duurzaamheid worden meegenomen. En niet alleen economische winst en sociale aspecten.”